

U S T A W A

z dnia2023 r.

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.²⁾) uchyla się art. 212–215.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1184 i 1268) w art. 8 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Nadużycie tej wolności, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę strony, jej pełnomocnika lub obrońcy, kuratora, świadka, biegłego lub tłumacza, podlega ściganiu tylko w drodze dyscyplinarnej.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1166) w art. 11 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Nadużycie wolności, o której mowa w ust. 1, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę strony, jej pełnomocnika lub obrońcy, kuratora, świadka, biegłego lub tłumacza, podlega ściganiu tylko w drodze dyscyplinarnej.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 2117) w art. 37a ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Nadużycie wolności, o której mowa w ust. 1, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę strony lub jej pełnomocnika, świadka, biegłego albo tłumacza podlega wyłącznie odpowiedzialności dyscyplinarnej.”.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze, z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, z dnia 11 kwietnia 2001 r. o Rzecznikach Patentowych i z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 1726, 1855, 2339 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289, 818 i 852.

Art. 5. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.³⁾) w art. 359 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) sprawy o znieważenie; na wniosek pokrzywdzonego rozprawa odbywa się jednak jawnie.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 11 kwietnia 2001 r. o Rzecznikach Patentowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 303) w art. 11 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Nadużycie wolności, o której mowa w ust. 1, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę strony lub jej pełnomocnika, świadka, biegłego albo tłumacza, podlega wyłącznie odpowiedzialności dyscyplinarnej.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2100 oraz z 2023 r. poz. 614) w art. 83 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Za nadużycie wolności słowa przy wykonywaniu czynności służbowych, stanowiące ścigane z oskarżenia prywatnego zniewagę strony, jej pełnomocnika, kuratora, świadka, biegłego lub tłumacza, radca odpowiada tylko dyscyplinarnie.”.

Art. 8. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 1855, 2582 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289, 535 i 818.

UZASADNIENIE

Zdefiniowane w art. 212 Kodeksu karnego z 1997 r. przestępstwo zniesławienia w obecnym kształcie nawiązuje do regulacji przewidzianej w art. 178 Kodeksu karnego z 1969 r. Przepis ten był nowelizowany tylko raz, a mianowicie na mocy ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. *o zmianie ustawy Kodeks Karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw*¹ (która weszła w życie w dniu 8 czerwca 2010 r.), i to wyłącznie w zakresie zagrożenia ustawowego przewidzianego za popełnienie przestępstwa zniesławienia. U podstaw wyżej wymienionej nowelizacji leżało przekonanie, że intensywność penalizacji czynu z art. 212 § 1 k.k., zagrożonego pierwotnie karą grzywny, karą ograniczenia wolności, jak również karą pozbawienia wolności do roku, wykracza poza zakres represyjności uzasadniony potrzebami kryminalnopolitycznymi, w związku z czym ostatecznie wyeliminowano wówczas karę pozbawienia wolności z katalogu sankcji przewidzianych za podstawowy typ przestępstwa zniesławienia zdefiniowany w art. 212 § 1 k.k. Kara pozbawienia wolności do roku grozi obecnie jedynie za kwalifikowany typ przestępstwa zniesławienia, tj. pomówienie dokonane za pomocą środków masowego komunikowania (art. 212 § 1 k.k.).

Nie ulega wątpliwości, że przestępstwo zniesławienia regularnie wywołuje w sferze publicznej powszechne debaty dotyczące zasadności utrzymywania tego typu regulacji w dzisiejszych realiach społecznych, w których powszechną normą jest korzystanie ze środków komunikacji masowej (a za taki można uznać Internet) dla korzystania z konstytucyjnej wolności wyrażania opinii. gwarantowanej w art. 54 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Obecnie silnie zaznacza się trend zmierzający do dekryminalizacji zniesławienia, przybierający nawet postać zorganizowanego ruchu społecznego².

O potrzebie depenalizacji zniesławienia wypowiadają się najważniejsze podmioty i instytucje życia społecznego zarówno na forum krajowym, jak i zagranicznym.

Izba Wydawców Prasy w Polsce od wielu lat zabiega o uchylenie art. 212 k.k. wskazując, iż używanie środków karnych jako formy odpowiedzialności za słowo nie odpowiada standardom demokratycznego państwa prawa, ogranicza wolność słowa i niezależność mediów. Tego typu działanie, jak wskazuje Izba, powinno podlegać

¹ Dz. U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589.

² I. Zgoliński, Zniesławienie w regulacjach prawnych wybranych państw, «Ius Novum» 2022/3, s. 51.

odpowiedzialności cywilnej, gdyż stosowanie procedury karnej stanowi zagrożenie, które w oczywisty sposób prowadzi do ograniczenia swobody działalności dziennikarskiej, wywołując tzw. „mrozący efekt” – zastraszenia wydawców i dziennikarzy, ich informatorów, a także wszystkich obywateli, gdyż art. 212 k.k. używany jest również jako środek represji w sprawach gospodarczych i wielu innych³.

Podobnie krytycznie odnosił się do możliwości zaostrzenia sankcji z art. 212 k.k. Zarząd Główny Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich w ramach debaty nad zaostrzeniem przepisów; wskazywano wówczas, że możliwa nowelizacja byłaby „tworzeniem nowego typu przestępstwa” polegającego na „tworzeniu fałszywych dowodów na potwierdzenie nieprawdziwego zarzutu” i oznacza zaostrzenie zakresu obowiązywania art. 212 k.k. Szczególnie bulwersujące, zdaniem SDP, jest przy tym objęcie tego przestępstwa ściganiem z urzędu w sytuacji, gdy samo pomówienie ściga się na podstawie prywatnej skargi. „Proponowana regulacja prawna jest więc utrwaleniem patologii polskiego wymiaru sprawiedliwości poprzez utrzymywanie w nim represji karnych w sprawach dotyczących wolności słowa i wyrażania opinii, co dla dziennikarzy jest szczególnie dotkliwe, o czym przekonujemy się na co dzień w swojej pracy” - napisano w oświadczeniu, pod którym podpisali się m.in. Krzysztof Skowroński, Witold Gadowski, Jolanta Hajdasz i Jadwiga Chmielowska. Zarząd Główny SDP podkreślał, że zarówno na gruncie prawa krajowego, jak i międzynarodowego wolność słowa i prasy stanowią podstawowe swobody i wartości, do których ochrony obowiązane są wszystkie organy państwowe. „Proponowana regulacja prawna budzi nasz zdecydowany sprzeciw, nie sposób bowiem przyjąć, by wskazane wyżej orzeczenie miało się przyczynić do wzmocnienia demokracji czy respektowania zasady wolności słowa”. Dlatego ZG SDP apelował o całkowitą likwidację art. 212 k.k.⁴.

Również Rzecznik Praw Obywatelskich w dniu 1 września 2016 r. wezwał władze do zniesienia instytucji zniesławienia. Rzecznik podkreślił w szczególności, że po dekryminalizacji należy wprowadzić nowe przestępstwo w kodeksie karnym (poważne oszczerstwo – rozpowszechnianie umyślnie fałszywych informacji o kimś) oraz zmiany w reżimie cywilnym, aby ułatwić uciekanie się do zniesławienia w formie cywilnej. RPO w swojej wypowiedzi wskazywał także, że „w dyskusji na temat zasadności pozostawienia

³ https://iwp.pl/wpcontent/uploads/2019/05/20190522_Stanowisko_IWP_ws_nowelizacji_art_212.pdf [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

⁴ <http://old.sdp.pl/informacje/16563,zarzad-glowny-stowarzyszenia-dziennikarzy-polskich-standowczo-protestuje-przeciwko-zaostrzeniu-art-212-kk-i-apeluje-do-senatu-i-prezydenta-o-wycofanie-sie-z-tej-zmiany,1558440906> [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

przestępstwa zniesławienia w kodeksie karnym wskazuje się przede wszystkim na negatywne jego skutki dla wolności słowa, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dziennikarzy”⁵.

Wprawdzie w wyroku z dnia 30 października 2006 r. w sprawie P10/06 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że regulacja przewidziana w art. 212 k.k. nie może być uznana za naruszającą art. 14 i art. 54 Konstytucji RP, to jednocześnie podkreślił, że ustalenie to nie oznacza, że z konstytucyjnego punktu widzenia niedopuszczalne byłoby zmniejszenie obecnych sankcji, co jednak musiałoby się łączyć z ogólnym złagodzeniem całokształtu regulacji prawnokarnej lub z takimi zmianami sytuacji społecznej, które uzasadniałyby zasadniczo odmienną ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynów określonych w art. 212 § 1 i 2 k.k.

W podobnym tonie wypowiadają się różne instytucje publiczne na forum międzynarodowym. Istotne tutaj jest w szczególności wskazanie rezolucji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 1577 (2007) „Ku dekryminalizacji zniesławienia”⁶, która wzywała do zniesienia kary pozbawienia wolności za przestępstwo zniesławienia i wskazywała, że konieczne jest zapewnienie odpowiednich środków ochrony cywilnej w przypadku naruszenia dobrego imienia.

Zniesienie odpowiedzialności karnej za zniesławienie to także temat stale pojawiający się w pracach Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, która w przygotowanych wobec Polski rekomendacjach wielokrotnie wskazywała na potrzebę „zdekryminalizowania” przestępstwa zniesławienia.

Podobnie krytycznie o utrzymywaniu w prawie krajowym przestępstwa zniesławienia w sytuacji, w której ochrona pokrzywdzonego może odbywać się przed sądem cywilnym, wypowiedział się Komitet Praw Człowieka ONZ, który zalecił państwom dekryminalizację zniesławienia. Stanowisko to podziela Rada Praw Człowieka ONZ, a kwestia ta poruszana jest zresztą często w czasie dotyczącej Polski sesji Powszechnego Przeglądu Praw Człowieka ONZ.

O potrzebie dekryminalizacji przestępstwa wypowiadał się również Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej jak: ETPCz), który wielokrotnie krytykował polskie sądy za wydawanie wyroków skazujących w sprawach karnych o zniesławienie, kładąc szczególny nacisk na ochronę wynikającą z art. 10 w dwóch rodzajach spraw: tych inicjowanych przez władze państwa i tych przeciwko dziennikarzom. W sprawach inicjowanych przez władze

⁵ Art. 212. Rzecznik proponuje zmiany w przepisach o zniesławieniu (brpo.gov.pl) [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

⁶ Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego RE nr 1577 (2007): Towards Decriminalization of Defamation, z 4 października 2007 r., <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en> [dostęp: 6 czerwca 2023 r.],

ETPCz wskazuje na to, aby sądy korzystały z tej możliwości powściągliwie, korzystając raczej z postępowania dyscyplinarnego lub cywilnego. W sprawach dotyczących dziennikarzy często sam fakt, że jest prowadzone postępowanie karne, przeważa w ocenie proporcjonalności nad wymierzeniem sprawcy drobnej kary; samo nawet stwierdzenie winy i wymierzenie symbolicznej kary też może naruszać – wg ETPCz art. 10 Konwencji. Z innych wyroków ETPCz wynika, że postępowanie karne jest nadużywane w sprawach, gdzie wystarczyłoby postępowanie cywilne.

Warto przytoczyć istotne orzeczenia ETPCz związane z kwestią dekryminalizacji zniesławienia:

- Sprawa Dąbrowski przeciwko Polsce (skarga nr 18235/02).

Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 19 grudnia 2006 r w sprawie Dąbrowski przeciwko Polsce (skarga nr 18235/02) podniósł, że o ile nałożona kara nie powstrzymała skarżącego od wypowiedzi, o tyle skutkowała ona rodzajem cenzury, która mogła zniechęcić go od czynienia krytyki tego rodzaju w przyszłości. Takie skazanie może zniechęcać dziennikarzy od udziału w dyskusji publicznej w sprawach dotyczących życia społeczności. W ten sam sposób możliwe jest powstrzymywanie prasy w wykonywaniu jej funkcji dostarczyciela informacji i publicznego nadzorcy.

- Sprawa Długołęcki przeciwko Polsce (skarga nr 23806/03).

Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 24 lutego 2009 r. w sprawie Długołęcki przeciwko Polsce (skarga nr 23806/03) podniósł, że o ile kara nie pozbawia skarżącego prawa do wyrażania opinii, to mimo to sprowadza się do swoistej cenzury, która jest środkiem mającym na celu zniechęcenie skarżącego do wypowiadania się krytycznie w przyszłości. Taka kara powstrzymuje dziennikarza do włączania się do debaty publicznej dotyczącej problemów dotyczących życia społeczności. Tym samym kara ta skutkuje utrudnianiem prasie przedstawiania informacji i wykonywania roli publicznego nadzorcy. Ponadto, sankcja karna nałożona za zniesławienie nie może być dysproporcjonalna w stosunku do chronionego celu. Trybunał podkreślił, że Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy w swojej Rezolucji 1577 (2007) zaleca państwom członkowskim, które nadal dopuszczają karę więzienia za znieważenie w swoim systemie prawnym, nawet jeśli aktualnie nie nakładają tej kary, zakazanie im tej praktyki bezzwłocznie.

- Sprawa Cumpana i Mazare przeciwko Rumunii (skarga nr 33348/96).

Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie Cumpana i Mazare przeciwko Rumunii (skarga nr 33348/96) podkreślił, że Państwa mogą, a nawet muszą - ze względu

na obowiązki wynikające z art. 8 Konwencji - regulować korzystanie ze swobody wypowiedzi, aby zapewnić odpowiednią ochronę prawną dobrego imienia jednostek. Nie mogą jednak czynić tego w sposób, który nadmiernie odstrasza media od alarmowania opinii publicznej o nadużyciach władzy⁷.

Z przytoczonych powyżej orzeczeń ETPCz wyraźnie wynika, że kara kryminalna w ramach zniesławienia skutkuje rodzajem cenzury, który może zniechęcić do konstruowania krytycznych wypowiedzi. Powyższe może skutkować utrudnianiem wykonywania roli „publicznego nadzorcy”. Poszczególne państwa nie mogą odstraszać mediów od alarmowania opinii publicznej o ewentualnych nadużyciach władzy.

Zniesławienie nie jest przestępstwem m.in. w Irlandii, Estonii czy Rumunii. Z kolei chociażby w takich państwach jak Francja, Chorwacja czy Bułgaria zniesławienie nie jest sankcjonowane karą pozbawienia wolności⁸, co wydaje się potwierdzać tezę, iż obecnie obowiązujący trend w państwach członkowskich zmierza co najmniej ku osłabieniu sankcji karnej grożącej za zniesławienie, a często wręcz sprowadza się do faktycznej depenalizacji przestępstwa zniesławienia⁹.

Nie bez znaczenia dla uznania, iż przestępstwo zniesławienia nie powinno być ścigane za pomocą karnych, a jedynie wyłącznie przy użyciu mniej represyjnych środków cywilnoprawnych, jest niewłaściwe, bo arbitralne stosowanie przez sądy art. 212 k.k. w ich orzeczeniach, przykładowo:

- dziennikarz z Dolnego Śląska, który został skazany za napisanie w 2004 r. artykułu o nadużyciach w wymiarze sprawiedliwości, został uniewinniony dopiero na mocy wyroku ETPCz, który stwierdził naruszenie przez Polskę wolności słowa (w wyroku z dnia 13 stycznia 2015 r. wydał orzeczenie stwierdzające naruszenie tym wyrokiem wolności słowa. Sędziowie strasburscy podkreślili, że dziennikarz w sposób rzetelny opisał szereg nieprawidłowości w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości¹⁰);

⁷ M. A. Nowicki, Cumpănă i Mazăre przeciwko Rumunii - wyrok ETPC z dnia 17 grudnia 2004 r., skarga nr 33348/96, [w:] M.A. Nowicki, Nowy Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wybór orzeczeń 1999-2004, Zakamycze, 2005, s. 1122, Zakamycze 2005.

⁸ S. Griffen, I.P.I., Out of balance – defamation law in the European Union: a comparative overview for Journalist, Civil Society and Policymakers, s. 6; <http://ipi.media/wp-content/uploads/2016/08/IPI-OutofBalance-Final-Jan2015.pdf> [dostęp: 20 czerwca 2023 r.].

⁹ Defamation Laws in Europe ; <http://legaldb.freemedia.at/defamation-laws-in-europe/> [dostęp: 20 czerwca 2023 r.].

¹⁰ <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/po-wyroku-etpc-polski-sad-uniewinnil-dziennikarza,61454.html> ; Polska regularnie przegrywa w Strasburgu. Musimy wykreślić zniesławienie z kodeksu karnego - GazetaPrawna.pl [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

- RPO złożył kasację do Sądu Najwyższego na korzyść dziennikarza, który został skazany za zadanie zespołowi prasowemu jednej ze spółek energetycznych szereg pytań dotyczących łączenia funkcji członka rady nadzorczej z funkcją burmistrza¹¹; finalnie to dopiero Sąd Najwyższy uniewinnił dziennikarza, zgodnie z wnioskiem RPO¹²;
- Sąd Najwyższy oddalił kasację oskarżyciela - gminy Rędziny jako „oczywiście bezzasadną” i ostatecznie uniewinnił red. Pawła Gąsiorskiego od zarzutu zniesławienia tej gminy, o co dziennikarz był oskarżony w trybie art. 212 k.k. Red. Paweł Gąsiorski został skazany za opublikowanie w 2019 r. na prowadzonym przez siebie portalu www.gminaredziny.pl dwóch artykułów na temat wydatków i dochodów związanych z odbiorem, gospodarowaniem i transportem śmieci w Gminie Rędziny;¹³
- Uprawomocnił się wyrok skazujący wobec 60-letniego przedsiębiorcy, który w Internecie miał zniesławić dziennikarza Bertolda Kittela. Użytkownik Twittera musi zapłacić 1 tys. zł grzywny, 200 zł nawiazki i ponieść koszty procesu i honorarium pełnomocnika Kittela, a po wyroku stwierdził, że nagroda dla Kittela „była ustawką i przykładem degeneracji dziennikarzy i mediów¹⁴”;
- Jerzy Jachowicz, publicysta tygodnika "wSieci" i portalu wPolityce.pl, został prawomocnie skazany za pomówienia wobec prokuratora Dariusza Korneluka, związanego ze stowarzyszeniem prokuratorów *Lex Super Omnia* (publicysta stwierdził, że prokurator w czasie zajmowania stanowiska Prokuratora Apelacyjnego w Warszawie „preparował” wnioski o uchylenie immunitetu Antoniemu Macierewiczowi i Mariuszowi Kamińskiemu)¹⁵. Z wyrokiem sądu nie zgadza się Centrum Monitoringu Wolności Prasy SDP¹⁶;
- Sąd Okręgowy w Warszawie skazał dziennikarzy Telewizji Polskiej Magdalenę Ogórek i Rafała Ziemkiewicza za „zniesławienie” aktywistki Elżbiety Podleśnej, która była prowadzącą napaści na redaktor TVP Magdalenę Ogórek w 2019 r. Pierwsze postępowanie zainicjowane przez Elżbietę Podleśną sąd umorzył, powołując się przy

¹¹ [Dziennikarz wysłał pytania do spółki. Został skazany za zniesławienie - jest kasacja RPO - rp.pl](#) [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

¹² [Wygrana kasacja RPO. Sąd Najwyższy uniewinnił dziennikarza oskarżonego o zniesławienie za wysłanie pytań do biura prasowego spółki \(brpo.gov.pl\)](#) [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

¹³ [Wygrana red. Pawła Gąsiorskiego w Sądzie Najwyższym z gminą Rędziny! Dziennikarz miał wsparcie CMWP SDP – CENTRUM MONITORINGU WOLNOŚCI PRASY](#) [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

¹⁴ [Internauta skazany za zniesławienie dziennikarza. Zapłaci m.in. grzywnę – Wprost](#) [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

¹⁵ [Jerzy Jachowicz skazany za pomówienie prokuratora | naTemat.pl](#) [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

¹⁶ [Jerzy Jachowicz skazany za felieton. Centrum Monitoringu Wolności Prasy SDP protestuje \(tysol.pl\)](#) [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

tym na szereg przepisów prawa, orzeczeń Sądu Najwyższego i poglądów doktryny; mimo to, po latach sprawę wznowiono i zapadł wyrok prawomocny.¹⁷

Przestępstwo zniesławienia w typie podstawowym zagrożone jest karą grzywny lub ograniczenia wolności, a w typie kwalifikowanym zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Dostępne statystyki w obszarze przestępstwa zniesławienia wyraźnie wskazują, że znaczna część orzekanych za zniesławienie kar to grzywny.

Przykładowo, w 2018 r. 313 z 375 skazanych, czyli ponad 83% z populacji skazanych za czyn z art. 212 k.k. w 2018 r. zostało skazanych na karę grzywny; kary ograniczenia wolności orzeczono wobec 55 z 375 skazanych, czyli blisko 15% z populacji skazanych za czyn z art. 212 k.k. w 2018 r. Zatem 98% wszystkich kar w 2018 r. to kary z definicji nieizolacyjne, a kara pozbawienia wolności orzekana była wyjątkowo i to najczęściej w ramach warunkowego zawieszenia jej wykonania (np. w 2018 r. wszystkie przypadki skazania na karę pozbawienia wolności orzeczono właśnie z zastosowaniem tego środka probacyjnego). Można zatem stwierdzić, że *de facto* wszystkie orzeczone w 2018 r. kary były karami w praktyce nieizolacyjnymi.

Podobna tendencja, gdy chodzi o karę pozbawienia wolności, utrzymywała się w kolejnych latach (w 2019 r. orzeczono karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w jednej sprawie; w 2020 r. – w dwóch, w 2021 r. – w żadnej ze spraw, w 2022 r. – w jednej sprawie). Należy zatem wskazać, że izolacyjna kara pozbawienia wolności za przestępstwo zniesławienia orzekana jest niezmiernie rzadko, z częstotliwością między 0, a 2 rocznie w ciągu ostatnich pięciu lat (zaledwie cztery przypadki na pół dekady).

Praktyka stosowania prawa, bulwersujące opinię publiczną częste przykłady orzeczeń skazujących obywateli korzystających z przysługującej im konstytucyjnie wolności słowa wskazują, że obecnie obowiązujący system prawny zakładający stosowanie najwyższych środków represji, jakimi są narzędzia prawnokarne, nie może się ostać, a najbardziej korzystnym rozwiązaniem w tym zakresie będzie rezygnacja z penalizacji zachowań, które definiuje obecnie art. 212 k.k.

Należy podkreślić, że depenalizacja zniesławienia nie oznacza bezkarności osób, które nadużywają wolności słowa i swoimi zachowaniami w przestrzeni publicznej naruszają godność i dobre imię innych osób. Obecnie obowiązujący system prawny zapewnia możliwość

¹⁷ <https://www.tvp.info/70101384/wyrok-przeciw-magdalenie-ogorek-i-rafalowi-ziemkiewiczowi> [dostęp: 6 czerwca 2023 r.].

skorzystania w razie naruszenia dóbr osobistych ze środków ochrony przewidzianych w art. 23 i 24 Kodeksu cywilnego oraz art. 448 k.c., które są z powodzeniem stosowane coraz częściej przez osoby pokrzywdzone opisanymi wyżej zachowaniami.

Mając na uwadze powyższe okoliczności proponuje się tym samym uchylenie art. 212 k.k. oraz powiązanych z nim treściowo art. 213, art. 214 i art. 215 k.k., które to przepisy nie mogą funkcjonować bez przepisu głównego, jakim jest art. 212 k.k.

W związku z usunięciem art. 212 k.k. konieczne jest wprowadzenie zmian wynikowych w takich ustawach jak ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1184) – art. 8 ust. 2, ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1166) – art. 11 ust. 2, ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2100) – art. 83 ust. 2, ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o Rzecznikach Patentowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 303) – art. 11 ust. 2 oraz w ustawie z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 2117) – art. 37a ust. 2.

Wobec uchylenia art. 212 k.k. zachodzi również potrzeba zmiany art. 359 pkt 2 k.p.k. i nadaniu mu brzmienia „sprawy o znieważenie; na wniosek pokrzywdzonego rozprawa odbywa się jednak jawnie”, co oznacza, że co do zasady niejawną będzie rozprawa dotycząca spraw o znieważenie.

Zakłada się, że proponowana ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, a zatem zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461), co stanowi odpowiedni termin dla tego rodzaju aktu prawnego.

Projekt ustawy pozostaje bez wpływu na budżet państwa oraz budżety jednostek samorządu terytorialnego.

W ocenie wnioskodawców projekt ustawy nie będzie miał wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).